Přisłowa - Přirunanja

(zapisane wok.1890)

~~(awtor?)~~ Jurij Kubaš

MS. V
6 L
9 l.

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/1
Serbski institut Sorbisches Institut

datum	Wužiwali su		
	mjeno	adresa	akt. sign.
11.6.87	HOSE	IfSV	MS-V-6(R)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id470327499/2 Serbski institut Sorbisches Institut

Přisłowa - Přirunanja

(zapisane wok.1890)

~~(awtor?)~~

Jurij Kubaš, farar

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/4
Serbski Sorbisches
institut Institut

A. Přisłowa.

Ani kral ničo na rozćisku nima.
Babyduška je Kłóčkecom z lěkarku.
Babyduška – strowa juška.
Bity njebiteho njese.
Bjeze dna dóńcu tež lijeńca njemóže naleć.
Bjez matki je z pěstkami kónc.
Bóh hospodari, hač lěto a hinak, ale přeco najlěpje.
Bóh wobradźa snopy, powrjesła dyrbiš sebi sam wjazać.
Boha wołaj wo pomoc, swět je hłuchi.
Bolaca wutroba načini bolacu hłowu.
Bóle khwataš, bóle šmjataš.
Bóle, khwataš, mjenje móžeš.
Bože njewjedro rucy stykować wuči.
Brěza je najlěpše złobjene drjewo.
Brus je tupy kamjeń, a tola worel a železo wótři.
Budź zradny, a njebudźeš nihdy žadny.
Cuzemu khlěbej dźěći całta rěkaja.
Cuzy khlěb ma sydom skórčičkow.
Cichi spar je boži dar.
Čast̄ka mjasa – w brózni praska, w kropje muka – z bróžnje kuka.
Čim wjacy so přikładuje, čim bóle so pali.
Čorna juška sebi sćerpliwu měšawu kaza.
Čyjósto je hódniše česće, hač wojeŕski mjeć.
Daj wózkam pěknje kołmaga, a pěknje póńdu do skoka.
Da-li so husyčka lišcy hładkować, je so z njej stało.
Dlěje dźens lěnjeho paseš, wjacy ći k jutřišom do rukow hlada.
Dlěšu maš nić, a dlěje maš šić.
Dobra huba – wjele sluba.
Dobra rada błaznej nimo pada.
Dobre zastaće je poł dźěła.
Dobytk a wotbytk stej na jenym pjeńu.
Dołh je surowa kwakla.
Dołha požčenka spušćenka njeje.
Do měcha njetaž, a njepřińdźeš pod młynski kamjeń.
Dóniž pachoł rosće, zhibujće jom kosće.

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

SLUB Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/5
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/6
Serbski institut Sorbisches Institut

Druhi čas a druhe kwětki.
Druhi kraj, druhe prawo.
Dwoje piwo w jenej počoćy měć, je Judašec wašnje.
Dyrbiš njedźiwa na chceš abo nochceš.
Dźakna kwětka – kćěje zrědka.
Dźěćelec a kalikec krušwy dóńčki potniče deja.
Dźensa mrok a jutře słónco.
Dźensa hubow na tebje, jena łužka za tebje.
Dźěćom dołho njepředuj, dobry přikład pokazaj.
Dźěćawa ruka – nabudźe k začinkej lutka.
Hač htowička, dha wašnička.
Hdyž je Bóh za nas, njech je swět na nas.
Hdyž łuku sej hnojiš, sej syno a wotawu dwojiš.
Hdyž swědomjo wotuci, přiběhnje čert je kolebać.
Hdyž na tebje swarja, so přepytuj swěru, hač njerěča wěrno.
Hdyž njezrate ješ, na łoskobiznu so njehórš.
Hdyž rěča ći k lubu, so směj a dźerž hubu.
Hdyž so wutroba z wjeselom přeliwa, zórli so z wóčkow.
Hdyž so sněžka naňdźe, dha so šćežka zańdźe.
Hdźež ma włóhu, tam rosće.
Hdźež so dwaj čahataj wo jene jejo, je třeći do kapsy tyknje.
Hdźež so klije, łaćnu so zmije.
Hdźež so kuri tam je woheń.
Hdźež za mjedom wonja, žahadła daloko njejsu.
Hładki wječor zabudźe škropawy dźeń.
Hłód je najlěpši začink.
Hłubša je brózda a dlěši je kłós.
Hněw je slepy radźićel.
Hoborje, njećiń so wulki, Dawitk će wali.
Horjo přetraješ najlěpje klečo a styknywši rucy.
Hotowe dźěło – witany swjatok.
Hódny dźak – je žadny ptak.
Hórši suk, a wjetša heja.
Hubjena pić pohonča wuči.
Hubjeny stupak so wo wšě stwjelčka zakopnje.
Chceš-li prawo dóstać, dyrbiš prawy wostać.
Chceš-li wšěm kučikam dobru nóc dawać, njepřińdźeš nihdy z wrótami [won].
Jasne woknješka čistu hospozu khwala.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/8
Serbski institut Sorbisches Institut

Jedyn kluč wšě zamki njewotamka.
Jedyn snop dočini kopu.
Jena – nima njena.
Jena prašiwa wowca cyłu wowčernju skazy.
Jenož so kruwička dźěji, dóńčka so namaka.
Jěž pomazki swoje a nječakaj na cuzy tykanc.
Kajawki – su dajawki (njewróćawki).
Kajkaž polca – tajka holca.
Kajkaž wutroba, tajki je dźak.
Kajkež je pomhajbóh, tajke je wjeršpomazy.
Kajkiž korjeń, tajki wukorjeń.
Kajkiž ptačk, tajke hrónčko.
Kaž ptich kliniš, tak wora.
Knjeni ma wjele ćětow.
Knjez „Dawno-dobre" je z Njeradec.
Kohož pali, tón haša.
Kotoł so kachlowkej směje, zo je čorny.
Kowarjec hólcy so iskrjow njeboja.
Kóžda koza khwali swoju brodu.
Kóžda wjeska po swojim wašnju klecka.
Kóždemu snopej narosće powjesło.
Kóždy ma swoje hory.
Kóždy ptačk, kiž spěwa, njeje sołobik.
Khromy so najskerje podnje.
Khwalby hódny – njeje khwalby hódny.
Lačnemu pałoki za piwo słódźa.
Lěpje so hnoji, lěpje so roji.
Lěpje so maš, lěpje sej ždaš.
Lěto so wjerći a myslička z nim.
Lóže maš, lóže daš.
Lubjena kokoš jěja njenjese.
Lutuj, dóniž maš.
Mało wowsa – mało kowsa.
„Mam" je lěpje, hač „změju."
„Mihel najbóle mača.
Mjelčaka jazyk njeboli.
Młodemu dubej dyrbiš z časom hłowu ćeć.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/10
Serbski institut Sorbisches Institut

IV 4

Mudremu (Mudrec knjezej) so též sumo kuli.
Mudrować móže též Hłupikec kopot.
Mydło, česak a šěč chce Čistakec Madleńka měć.
Nabite - njej zabite.
Na fararjec ładko so nikomu njecha.
Na horu horje bjez khilenja njeńdźe.
Najlěpša njedawka na wjeršku wisa.
Na kemšacym pućiku rosće wutrobne zelo.
Na mału khěžku též bože słóněko swěći.
Něchtóž kuli by here byt, hdy by piskać moht.
Nic přemałe, nic přewjele, to tyje přecy najlěpje.
Nimo čerwja bjer sej drastu hromadu.
Njechaš-li třihany być, njebudź wowca.
Njeprawy krót bjesać prawych zežerje.
Njewěř wušomaj, ale wóčomaj.
Padušne pjenjezy njeplěšniwja.
Pjeńk wostanje pjeńk.
Po krokach tolerje rostu.
Polo ma woči, kerk ma wuši.
Potny sud so též wutoči.
Pomału za blidom do škle, a do gratu ze spěšnej ruku.
Po Palenicce pućo so do Khudźic dźe.
Powuknyć popomha, dowuknyć dopomha.
Požčawki rady klacawki domoj khodźa.
Prawda woči kole.
Přeni do měcha, posledni z měcha.
Prózdniši (słepiši) któš - a hordźiši nós
Přemĕra je njemĕra.
Přaćki tój, hdyž ćahnu.
Puta so puta, a byte též złote.
Radšo nanowy puk, hač cuzy swar.
Sama též najwótriša sekera njeruba.
Slub ma hubu, Dar ma ruku.
Słowo njeje žana heja.
Smjerć - wulki dakot - a drobnuške jejko
Smjerć je dobra jednarka.
Spěwaj a dźěłaj.
Spytaj a zhoniš, a mudrišo groniš.+)

+ mudrowanodźiš gronić radu.

SLUB Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/12
Serbski institut Sorbisches Institut

Stareho zajaca njetrjebaš wučić do katu khodźić.
Starosć njekormi.
Stary štom so derje njepřima.
Stwjelčko a stwjelčko - wučini wat.
Swět nječesći móšeń, ale pjenjezy w móšni.
Sy-li komu dobrotu činił, ćisń dźak do wody - a změješ dźak.
Sy-li pšenca, njej kosćerwju so njeměšej.
Sy-li sćerpnosć nawuknył, sy sej kubło nadobył.
Syty popjel dźěćom hoji.
Syty hłódnemu njewěri.
Šewc njekhodź dale kopyta, ani žona dale kudźele.
Šěrša rěka - šěrši móst.
Šklě sebi njebjer, jeli je ze šklicku dosć.
Škrička zapali wjes.
Špatne dźěćo - špatny wobjed.
Što ći spinka chce, hdyž tu žaneje zaspinki njeje.
Štomej, kiž njeměwa, sekeru do nohow.
Štož je dźens hotowe, jutře njemórči.
Štož khudemu daš, ći we włóžičcy narosće.
Štož sypaš, to mjeleš.
Štož je Łobjo přepluwał, njeboji so Sprewje.
Štož je zrjadny, njeje nihdy žadny.
Štóž mjelči, so njepřerěči.
Štóž sej sam zapiskać wě, móže so kóždźićki dźeń zawjeselić.
Štóž so na čłowjeka spušća, stwjelco za zepjeru dźerži.
Štóž wobjeda skomdźi, njech dojědki jě.
Štóž wočaka, tón dočaka.
Štóž wysoko lěta, rad nizko syda.
Štóž za młode kida, dyrbi na stare hłódać.
Štóž ze zbožom jědźe, njezwróći ani w kotmaznej ćmě.
Ték móceny - je na kóncu sprócny.
Těž na khude khěžki - swěća bože hwěžki.
Těž tam zwuhaćej wohen, hdźež so twój njepřećel pali.
Tłuskaj sej kóždy swoje worjechi sam.
Tu su dobre časy, hdyž pčoły na stare nosa.
W brózni njejsu žane ławki.
Wěš mi serbski abejcej? - spěwaj, dźěćaj, lutuj sej.
Wjacy daš - wjacy hnady maš.
Wjacy dźěćatkow k blidu, wjacy wótčenašow k Bohu.
Wjacy kazaš, a wjacy maš bić.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/14
Serbski institut Sorbisches Institut

Wjacy hrimanjow, a płódniše lěto. Wjele rukow – wjele dźěła.
Wjele swjatych dnjow – a wjele njeswjatych skutkow.
Wjetši sy, a wjetše prawo maš.
Wjětši pjeńk, a wjetša heja.
W lěće naprawjej sanje, a w zymje sej přihotuj wóz.
W nuzy je kóždy sam swój.
Wobozy wšo na konu tźe.
Wóčko a swědomjo jenak mało znjesetej.
Wótry grat – dźěła rad. Wón budźe naposledku přy katać.
W rosy – najlěpje bosy.
W skoku dźěło, zahe kónc.
Wšo butra njeje, štož so maže.
Wuhnjeŕ šmóra so najradšo wo młyńka.
Wulka hara a mały kwas.
Wulka robota, małe twarožki.
Wulke rěče maš, a mało składu daš.
Wutroba ma husto ćežše njesć hač khribjet.
Wyše stojiš – hłubje padnješ.
Wyše stupiš – dale widźiš.
Za dźěrawu čestnosć žadyn krawc zapłatow nima.
Za młode židu, a na stare pačos
Zapłata dyrbi wjetša być, hač dźěra.
Zawistna wutroba jětři so spochi.
Z dobrym słowom płataj, štož sy ze złym nadrěł.
Zdrapany hłada so ćerni.
Zeleny haj je ptačkej lubši, hač slěborna klětka.
Ze skomdźenej khwilu – maš haru a čwilu.
Z kimž so zbožo woženi, dźiwne wóčki naghoni.
Z kralom so rady wujija.
Zły wječor skazy najlěpši dźeń.
Z małej łžičku dlěje słodźi.
Z pěskom so rěka hubjenje haći.
Z połonom wohórknje huba a wočerstwi žołdk.
Žadyn kumšt njeje protyku činić, hdyž je lěto nimo.
Žadyn lěkaŕ smjerći durje njezawrje.
Žadyn njepřećel hórši, hač tón, kiž je nam z přećelom był.
Žana kokoška podarmo njehrjeba.
Žołma je wšitkim dźećelam ćeta.

Chtož
Chtož
Chtož
Kakiž
Lej!
Lej!
Naz
Tok
Tśe
Śćerp
Som-

Delnjotużiske pśisłowa.

Mato Kósyk.

Chtož ze żywenim grajkaco, ten pśecej chudlaz wóstańo.
Chtož ńamžo sebe pśikazaś, bźo pśecej wótrošk zawóstaś.
Chtož wót drugich hulicujo zte, bźo tež cyniś take wót tebe.
Kakiž jo źěd – taki jo rěd.
Lej! grěch – ńej směch.
Lej! chudoba – ńej sromota.
Nazgóńeńe – nahukńeńe.
Tokšyj twóju měkliwosć, grozy-li śi niži głosć.
Pśez sćerpnosć, módleńe a naźeju, nejśěžše kśice tebe lažke (su).
Sćerpnosć, skobodnosć powdajotej gluki dosć.
Som-li bogata, wšuźi tež som spódobna; som pak chudobna, nichten
na mńo ńeglěda.

SLUB Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/17
Serbski institut Sorbisches Institut

B. Přirunanja a prajidma.

muž kaž dub, kaž law, kaž hobr – ein Kerl wie eine Eiche, ein Löwe, ein Riese von einem Mann. II

Běžeć, hač so smuha za nim ćehnje;
błyšćeć so, kaž ryzy złoto;
bórčeć, kaž znjemdrjena čmjeła;
bur, kaž zemjan.
Ćahnyć so, kaž drohi čas.
ćma, jako by kotmazu kidał.
Čerstwy, kaž pstruha w rěcy;
čerwjeny, kaž zwarjeny rak.
čista, kaž slěborna studnička.
čuśli, kaž bačon za loňšim hnězdom.
Dale pjecy njepřińć.
dar, kaž mjedowa pomazka.
delić so, kaž kralej na kwas.
doma ležeć, kaž jěž w dźěrje;
dudławy, kaž po Swjatkach rěpa.
Dźěd, kaž młoduš.
Fuknyć so, kaž do kukawy škórc.
Hladać, kaž liška na libjo,
hodźić so, kaž rubjany kabat na kwas;
holičo, kaž sornička.
hordy, kaž paw na knježim dworje;
horcy, kaž w młócy jakły;
hospoza, kaž sróka.
hólčik, kaž palčik;
hórkel, kaž połon a žołč.
~~Khěžka, kaž brodźik~~ (znjeruje;
Klipry, zo móhł wojnu na słóncku
kosmy, kaž sršeć.
krać, kaž zerzawe črjosło.
kruty, kaž kowany muž;
kubło, kaž knježi dwór;
kuši, kaž pała.
kurjawa husta, zo móhł so w swojim
dworje zabłudźić.
khěžka, kaž brodźik.
khwata, kaž huso do hata, hdyž chce
dešćika přińć.

Lěni, kaž pjeńk,
lěžeć, kaž zasparny šlink.
lubić so, kaž zaječkej w kale.
Mjehki, kaž linak/ kaž kriliška.
mjelčeć, kaž by jemu pawk hubu zapředł;
młodźenc, kaž law;
módry, kaž kosyjanc.
mokry, kaž wódny muž.
Nadobny, kaž młody zemjan;
nahi, kaž wčerawše brojdy;
nawalić so, kaž hórska woda;
njedótkliwy, kaž brjód;
njepłódny, kaž pěskownica.
njepřihódny, kaž pěsnička za pusty wječor
nóž, kaž tesak.
nóž tupy, kaž črjosło.
nuzne měć, kaž hospoza sobotu do ručenja
časow, // kaž žona z drožđemi.
Palić so, kaž lute tučwo;
pěkna, kaž wowca.
pjasć, kaž železna keja.
płakać, hač sylzy zrubitka źima;
płat, kaž pawčinka.
pod nosom brodu měć, kaž kosmaty (husańcu.
pohonč, kaž młody knjez.
porsty, kaž wódnomužowe potače.
poskakowač, kaž pachołk z popranćom
k zelenom štwórtkej;
powědaty, kaž předźenak.
– powěšeć htowu, kaž rybak při rozdrěnym (hačel;
próši so, kaž mučny měch
pukać so, kaž rozsušena dónca.
Račkojty, kaž zewrjene mloko;
radny, kaž htowaty kat.
rjapotać, kaž suche syno.
rohi, kaž synowe widły;

rosé
runy
Ŝinj
stodź
z
stwo
slěb
stona
stróž
~~sylm~~
spło
spor
spor
suwa
syln
Ŝerie
šiban
škr
~~šćo~~
~~To~~ b
to m
to n
to n
to s
to s
to n
top
tr
tu
tup
Wě
w
~~wie~~
~~pje~~
wit
wit
d

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/20
Serbski institut
Sorbisches Institut

rosć, kaž z dešćikom rěpa
runy, kaž motydło, a křiwy, kaž wjerćeno.
Sćinjeny, kaž po roboćе.
słodźeć, kaž třilětny wólij// kaž dźěćom zaječi khlěb;
słowo, kaž sekera.
slěborny, kaž běły pěsk, a złoty, kaž (žołta hlina.
stonać, kaž khora lujawka.
stróžić so, zo jom wšitke kosće brajaj// kaž tuka klepanej kosy.
~~sylny, zo moht khěže na předni nozy~~
spłóšiły, kaž sorna// kaž wjewjerčka// kaž zrěbe.
spomožny, kaž wbohemu zaječkej wjelk[illegible];
spory, kaž žohnowany khlěb.
suwać so po šiji, kaž we wolijи totkany (potě.
sylny, zo moht khěže na předni nozy.
Šerić, kaž na prózdnej tubi.
šibaka w moz~~[illegible]~~ach sedźo měć.
škrěć so, kaž butra na słóncu.
šmóčeć, jako by ći roćk wulećał
to budźe na swjatym nihdźenihdźe (nihdy);
to móžeš sej do kadołba napisać;
to na ničo motane njeje;
to na pawčinej wisa.
to sebi pěknje na wódu napisaj;
to slepy z kiješkom namaka.
to trjechiš, kaž slepy do hornców;
toporo, kaž powój.
třěbny, kaž rukajcy wo žnjě;
tuni, kaž njezbožo.
tupotać, kaž wowka po kiješku.
Wěipny, kaž kawka.
w čerwjenych škórnjach, kaž bačon.
~~wić~~ so, kaž had, // kaž rybjaca waka;
wisać, kaž čerw za skoru
witany, kaž prěnja kłóska// kaž pocpula do žita, // kaž do kurjenca tkhór;

wjerćeć so, kaž mutlička// kaž mucha we zwarje.
włóski, kaž žida.
wobmazany, kaž stary krošik.
wobstarany, kaž kurjo pola liški.
wobožny, kaž stary stupjeń.
wóčko jasne, jako hwěžka.
wonjeć, kaž mjedowy płast// kaž róžowy wěnc// kaž šklička malenow, // kaž winowy ~~[illegible]~~ kěčk;

wótrej wuši a tupej woči, kaž zajac.

Zahroda, kaž paradiz;
zakhadźeć, jako złý njedobry
zapluskany, jako by hlinu teptał;
zeleny, kaž ruta;
ze žabjacej krwju, kaž mjenk;
zhibnjeny, kaž prudło.
z krwju mjetać, kaž knježski kóń.
změrom, kaž dźěći, hdyž wowka basnički baje;
zubički, kaž slěborna pitka.
zyma, zo so wjelkam styšće.

Žadany, kaž čapla do rybnika

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/23
Serbski institut
Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470327499/24
Serbski institut Sorbisches Institut